

Lekcja 13

**Temat: W obliczu nadchodzącej
zagłady – Józef Czechowicz
„Żal”.**

KATASTROFIZM – TENDENCJA
W LITERATURZE XX W.
WYRAŻAJĄCA SIĘ W
POWSZECHNYM KRYZYSIE –
MORALNYM, ETYCZNYM,
KULTUROWYM – KTÓRY
DOPROWADZIĆ MA DO
KATASTROFY.

JÓZEF CZECHOWICZ – PROROK ZAGŁADY

ŻAL

■ JÓZEF CZECHOWICZ „Żal”

głowę którą siwieje a świeci jak świecznik
kiedy srebrne pasemka wiatrów przefruwają
niosę po dnach uliczek
jaskółki nadrzeczne
świergocą to mało idźże

tak chodzić tak oglądać sceny sny festyny
roztrzaskane szybki synagog
płomień połykający grube statków liny
płomień miłości
nagość

tak wysłuchiwać ryku głodnych ludów
a to jest inny głos niż ludzi głodnych płacz
zniża się wieczór świata tego
nozdrza wietrzą czerwony udój
z potopu gorącego
zapytamy się wzajem ktoś zacz

rozmnożony cudownie na wszystkich nas
będę strzelał do siebie i marł wielokrotnie
ja gdy z pługiem do bruzdy przywarł
ja przy foliach jurysta
zakrztuszony wołaniem gaz
ja śpiąca pośród jaskrów
i dziecko w żywej pochodni
i bombą trafiony w stallach
i powieszony podpalacz
ja czarny krzyżyk na listach

o żniwa żniwa huku i blasków
czy zdąży kręta rzeka z braterskiej krwi odrdzawieć
nim się kolumny stolic znów podźwigną nade mną
naleci wtedy jaskółek zamieć
świśnie u głowy skrzydło poprzez ptasią ciemność
idźże idź dalej

Jaki charakter ma wiersz?

Co przedstawia?

Co zawiera utwór,
jaki jest jego
nastój?

Z kim utożsamia się
podmiot mówiący?

Jaki charakter ma ostatnia
zwrotka?

KIM JEST PODMIOT LIRYCZNY?

- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐

**CZEMU JASKÓŁKA JEST ZWIASTUNEM KATASTROFY
W WIERSZU?**

- ☐
- ☐
- ☐

JAKĄ WIZJĘ APOKALIPSY PRZEDSTAWIA POETA?

- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐
- ☐

**OBRAZOWANIE
APOKALIPTYCZNE** – sposób
obrazowania stosowany w
apokalipsach, tzn. utworach
opisujących czasy ostateczne,
poprzedzone kosmiczną
katastrofą, czyli „końcem świata”

Wstaw odpowiednie środki artystyczne do tabeli:

*ARCHAIZMY *POWTÓRZENIA *ANAFORY *PORÓWNIANIA *METAFORY *EPITETY

„jaskółki nadrzeczne”

„srebrne pasemka wiatrów przefruwały”

„a świeci jak świecznik”

„tak”, „ja” oraz „i”

„płomień potyskujący grube statków liny płomień miłości”

„jurysta”

ZAZNACZ WŁAŚCIWĄ RUBRYKĘ:

PRAWDA

FAŁSZ

Tekst operuje symbolicznym językiem skojarzeń i poetyckich obrazów.

PRAWDA

FAŁSZ

Podmiotem wiersza jest poeta wystylizowany na proroka.

PRAWDA

FAŁSZ

Na oczach odbiorcy rozgrywa się biblijna apokalipsa, urzeczywistniają się wszystkie nieszczęścia przywołane w Janowej księdze

PRAWDA

FAŁSZ

Czechowicz archaizuje język wiersza

PRAWDA

FAŁSZ

Utwór zostaje zamknięty klamrą, na końcu powraca bowiem motyw jaskółki.

PRAWDA

FAŁSZ

Tytułowy „żał” to zatem współczucie dla świata, który zniszczy niewyobrażalne cierpienie, to również żal za rzeczywistością, która już nigdy nie powróci.

PRAWDA

FAŁSZ

UZUPEŁNIJ NOTATKĘ

- „Żal” to jeden z najbardziej znanych wierszy Józefa [] napisany tuż przed II wojną światową w 1939 roku. Utwór ten ma **wyraźną wymowę** [] **jest apokaliptyczną wizją zbliżającej się zagłady, która zmiecie z powierzchni ziemi stary** []
- Tekst operuje symbolicznym językiem skojarzeń i [] obrazów. **Rezygnacja poety z dużych liter i znaków** [] **potęguje wieloznaczność utworu**, którego każde pojedyncze słowo nabiera głębi w zestawieniu z różnymi kontekstami. W ostatniej części wiersza pojawia się apokaliptyczny obraz [] „żniw huku i blasków” obraz skrzydła, które „świśnie u głowy”. Wizję tę można odczytywać jako antycypację nalotów [] **Utwór zostaje zamknięty klamrą, na końcu powraca bowiem motyw jaskółki. Tytułowy „żal” to zatem współczucie dla świata, który zniszczy niewyobrażalne** [] **to również żal za rzeczywistością, która już nigdy nie powróci.**